

Genoechlijcke history
vanden schricklijcken ende onvervaerden reus

G I L I A S,

hoe hy des grooten conincx wonderschoone dochter vant eylant Helyce,
van een geest 's nachts weghghevoert,
langhen tijt in bewaringhe hadde, ghesloten aen kettinghs,
ende hoe int selve coninckrijck een smeetsknecht,
Sievreedt genaemt, gevonden wierde, 24 mans starckte hebbende,
welck tegens desen reus, 12. cubitus hooch, ghesonden wierde
om dese dochter weder te verlossen ende voor sijn
bruyt te houden.

Noyt voor desen in druck geweest, vermaeckelick om te lesen.

Gedruckt int jaer 1641.

[A1v]

Genoehlijcke history vanden schricklijcken ¹ ende onvervaerden ² reus
G I L I A S.

Den coninck vant eylant Helyce, hadde een wonderschoone dochter, Eulalis genaemt, out ontrent vijfthien jaeren, die wierde van een geest ³ des nachts wech gevoert, niet te weten aen wat hoeck des werelts, waerom groote droefheyt was niet alleen aen des conincx hof maer oock doort heele rijck, en wist men in langen tijt niet waer heen dese dochter gecomen was. Soo wierden doort heele rijck Helyce eenen lantdach uytgeschreven waerop alle waerseggers verschenen, by de welcke hem ooc was voegende eenen mensch, Ophile genoemt, die verhaelden ⁴ met groote verwondering van de wijzen hoe dat hem onlangs een bergmanneken, Mesines genoemt, vertroocken ⁵ hadde dat int geberchte Seltim, in de landtschap Trinacria liggende, onder het geweld eenes grooten ende schricklijcken reusens Gilias, een wonderschoone dochter met kettingen gesloten ⁶ lagh, welc hy Mesines altemet seer jammerlijck hoorde carmen ende krijten, welck des conings dochter apparentelijck ⁷ zijn most, ende trouwens die te verlossen vande voorseyde plaetse was geen gemeenen ⁸ menschens werck, ten waer ⁹ dattet Sie-vreedt by de hant nam, een smitsknecht van ongelooflijcker cracht ende starckte, voor wiens slaghen al het yser, hoe dick ende grof ¹⁰ het oock sijn mocht, tot kleyn hamerslagh ¹¹ wierde, woonachtich ter stede Melphis.

Dit den coninck hoorende, ghebiede ¹² dadelijck dat men aen desen

-
1. schricklijcken: angstaanjagend
 2. onvervaerden: zonder angst
 3. geest: boze geest
 4. verhaelden: vertelde
 5. vertroocken: meegedeeld
 6. met kettingen gesloten: in de boeien
 7. apparentelijck: overduidelijk
 8. gemeene: gewone
 9. ten waer: tenzij
 10. grof: zwaar
 11. kleyn hamerslagh: gruis
 12. ghebiede: gebood

Sie-vreedt schrijven soude dat hy by den coninck comen most sonder vertreck. ¹ Als nu Sie-vreedt int hof gecomen was, dede den coninck hem roepen, ende by den coninck comende seyde den koninck tot Sie-vreedt dese woorden: “Mijn droefheyt ende vaderlijcke sorge kan van geen ander in vreucht verandert worden dan alleen van u. Daerom, terwijl u de goden een sulcke starckte verleent hebben dat voor u starck toeslaen uwer handen al het yser tot hamerslagh wort, hoe dick ende sterc het zijn magh, gaet ende verlost mijn eenighe ende seer benaude dochter uytte handen des grooten reusen Gilius, int geberchte Seltim woonachtich, legghende int lant Trinacria, gelijk ons openbaer gemaect heeft onsen trouwen dienaer Ophile, want sy sal u bruyt zijn.”

“O grooten koninck,” seyde Sie-vreedt, “indien u dienaer gratie by u ghevonden heeft om de verlossinge uwer eenigen dochter int werck te stellen, soo sal ick gaen ende u gebiedenissen ² met de hulpe der goden tot een eeuwig[e] gedachtenis uwes rijcx volbrengen.”

Hier mede nam Sie-vreedt vanden koninck sijn afscheyt, ende weer naer huys comende, verhaelde sijnen ouders waerom hy dus schielijck te hof gevordert ³ was, ende de groote eer waer mede hy van den koninck vereert was geweest, packte sijn smitsghereetschap by malkander ende begaf hem op dese verre reyse naer de groote wildernis Seltim, in het lantschap Trinacria zijnde.

Naer een half jaer reysens quam hy in dit vreeslicke geberchte Seltim, daer hy niet anders als leeuwen ende beeren vont, ende seyde aldus by hem: “O grooten godt Jupiter, [ghy die] ⁴ ‘der menschen seyer’ ⁵ bent, geeft doch middel ende weegen daer door men comen magh tot de plaetse waer des konincx dochter vant eylant Helyce met swaere kettingen in een spelonc van dit geberchte Seltim gesloten leyt, om dese teere dochter van sulcke tormenten weer t’ontbinden, soo sullen de sacrificien ⁶ welck den grooten koninck van Helyce door sijn wijsen tot

1. sonder vertreck: zonder uitstel

2. gebiedenissen: bevelen

3. gevordert: ontboden

4. Druk: die ghy

5. ‘der menschen seyer’: zaaier van mensen (*Aeneis* 1, 254: “hominum sator atque deorum”)

6. sacrificien: offers

uwer eeren jaerlicx latet doen ende geschieden, totten eeuwigen tijden vermenichvuldicht werden, ende ic sal ooc eenen onsterflicken naem daer door krijgen.”

Aldus noch spreekende quam van verre een kleyn manneken tot hem gegaen. “Wat isset,” seyde dit manneken, “dat ghy dus clachtich bent in uwen geest ende dus yvrich ¹ tot de goden roepet? Segget my doch uwer clachten ² reden!”

Sie-vreet antwoorden: ³ “Ick ben gesonden van den grooten coninc van[t] ⁴ eylant Helyce om te soecken sijn dochter Eulalis, aen wat plaetse sy in dit gheberchte van een geest des nachts wechgevoert [is] ⁵ ende bewaert wort van een seer grooten reus, Gilias.”

Mesines seyde: “De plaetse is my wel bekent, ooc het droevich roepen ende schreyen, maer wie kan of salse verlossen? Het is geens menschen werck. Ende wie isser die desen reus Gilias kan verwinnen, 12 cubitus of ellebogen ⁶ hooch sijnde?”

Sie-vreedt antwoorden: “Toont my de plaets ende laet my dan sorgen!”

Als sy nu drie dagen met malkanderen gereyst waren door dit geberchte Seltim, “siet,” seyde Mesines tot Sie-vreedt, “daer is de klippige rotze waer uyt desen reus Gilias somwijlen is uyt ende ingaende, een schric voor ons allegaer. Ende daer binnen is een ysere deur ende met 24 sloten versien, ⁷ sestien cubitus hooch.”

Dit niet tegenstaende gaet Sie-vreedt voorts, ende het berghmanneken met hem, tot aen dese deur. Daer voor comende packt Sie-vreedt sijn smeets gereetschap af, daer onder eenen hamer, 200 pont ⁸ swaer, ende een corten pongiaert, vier handen breed. Hier mede ghereet zijnde, klopt met een groote fury aen, sulcx datter 6 sloten t’seffens ⁹ afvielen, elck over

1. yvrich: intens

2. uwer clachten reden: de reden van uw klachten

3. antwoorden: antwoordde hem

4. Druk: van

5. Ontbreekt in druk.

6. Een ‘el’ meet ongeveer 69 centimeter.

7. versien: voorzien

8. 1 pont is (iets) minder zwaar dan het huidige decimale pond.

9. t’seffens: tegelijk

50 pondt yzers swaer, waer over Mesines hem seer verwonderde, hielt hem int verborgen ende verlangde ¹ wat hier af soude komen.

Gilias dit hoorende, welck hem seer vreemt scheen, docht wien aldus op sijn deur met een sulck ghedreun moght stormen, vraeght: “Wien daer?”

Sie-vreedt seyde: “Ick bent, een knecht van den grooten koninck [van] ² Helyce, hier heen ghesonden om te verlossen de bedroefde ende eenichste dochter sijnes rijcx, welc langen tijt onder u wreede handen geweest is, ende nu mijn tot een bruyt gegeven.”

Gilias antwoorden: “Ick ben den grooten, machtigen ende alleen ³ starcken coninck vant wijt ende verre uytghe[A3r]breyde geb[er]chte ⁴ Seltim, eenen schric aller wilder beesten ende een reus over alle bergmannekens, ses duysent int getal, onoverwinnelijck ende met onoplooslijcke ⁵ sloten opgesloten.” ⁶

“Ick ben Sie-vreedt, voor wiens macht mijner handen ende starckte mijner armen al het yser doort heele rijck Helyce, onder mijn handen comende, tot hamerslagh geworden ende mijns gelijc int heele lant niet gevonden is van diergelijcke cracht, daerom van den koninck hier toe verkooren sijn schoonste ende eenighe dochter des rijcx uyt uwe wreede clauwen te verlossen. Ende ist saecke dat ⁷ ghy my niet opmaeckt, ⁸ sal ick dese groote deur ooc tot hamerslagh toe vernielen!”

Gilias antwoorden: “Wacht een cleyn luttel, ⁹ ick com u by, trouwens ¹⁰ met een swaert 6 cubitus lang ende aen vier hoecken snijlich.”

Sie-vreedt dit siende, gaet voor uyt ende den reus volghet hem ende slaet met een groote cracht naer Sie-vreedt, dat des reusens swaert een vaem ¹¹

1. verlangde: wachtte af

2. Ontbreekt in druk.

3. alleen: enige

4. Druk: gebrechte

5. onoplooslijcke: niet te ontsluiten

6. opgesloten: beveiligd

7. ist saecke dat: indien

8. opmaeckt: de poort open maakt

9. een cleyn luttel: even

10. trouwens: op mijn woord van trouw

11. vaem: vadem, de lengte van 6 voeten, ongeveer 1,80 meter

diep in d'aerden drong. Sie-vreedt was oock niet slincks, ¹ sloegh met een rassicheyt ² int optillen van Gilias' swaert hem twee ribben int lichaem ontstucken. ³ Dit Gilias voelende, sloegh hy onversiens ⁴ Sie-vreeds hamer mitsen door ⁵ ende een groote wonde in Sie-vreedts rechte schouder. Ende soude Sie-vreedt van Gilias verwonnen zijn gheweest, ten waer ⁶ dat door desen slagh het vier des reusens oogen schimmerich ghemaect hadde, daerom hy by cans ⁷ in een half uyr niet weer sien koste. ⁸

Mesines dit siende, welck over al net by ⁹ was, nochtans int verborgen, omlommerde Sie-vreedt met een mis ¹⁰ ende voerde hem wech naer sijn wooninge ende verbont hem met kostelijcke ¹¹ salve ende speceryen.

Gilias zijn oogen verbeterd zijnde vande schimmeringe ende hem verbonden hadde, ging hy Sie-vreedt soecken den heelen dagh, ende hem niet vindende seyde hy by hem selfs: "Waer is nu des coninghs van Helyce starcke knecht, welck dus seer het yser verslaen kan, ende dus haest voor eenen slagh beswijckt ¹² is?" Ende als hy hem niet en vondt, keerde hy weder tot sijn rotsige huysinge. ¹³

Over drie maenden quam Sie-vreedt weer mettet bergmanneken Mesines, ende gingen tsamen by een seecker reviere, Caspe genaemt. "Wasschet u schouders hier uyt dese reviere," seyde Mesines tot Sie-vreedt, "soo sult ghy hoornen krijgen, soo hooch datse oock u hoofd mede bedecken sullen. Daer na sal ick u voeren noch aen een ander plaetse, waer af

1. slincks: onhandig

2. met een rassicheyt: razendsnel

3. ontstucken: kapot

4. onversiens: onverwacht

5. mitsen door: door midden

6. ten waer: ware het niet

7. by cans: bijna

8. De vonken die vrijkwamen bij de slag van Sie-vreedt verblindden de ogen van Gilias met als gevolg dat hij een half uur onscherp zag.

9. net by: nabij

10. omlommerde met een mis: omhulde met mist / creëerde een rookgordijn

11. kostelijcke: kostbare

12. beswijckt: bezweken

13. rotsige huysinge: rotswoning

niemandt anders kennisse heeft als ick alleen, daer sal ick u kayen ¹ toonen daer van ghy sult een hamer maecken, welck stael noch yser kan vernielen.”

Als Sie-vreedt hem nu gewasschen hadde, ginghen sy ter plaetse daer de voorseyde kayen waren, daer onder een was drie hondert pont swaer. Op desen kay leyde Mesines een specie van een seecker kruyt ² een uyr lang, ende desen tijt voor by zijnde, seyde Mesines tot Sie-vreedt: “Neemt dit van den steen wegh,” ende siet, daer was een diep gat in. Aldus quam Sie-vreet weer aen een hamer, ende sijn schouders bewissen ³ met hoorens dus dick als doornbosschen.

Nadien nu Sie-vreedt weer met geweer ⁴ versien was, leyde hem Mesines weer totte voorseyde rotzige speloncke, ende trouwens met dese waer[A3v]schouwinghe dat Sie-vreedt niet naer het groote lichaem des reusens slaen soude, maer naer des reusens beenen, “dan sult ghy hem verwinnen,” seyde Mesines. Met desen raet gheleert zijnde, begint Sie-vreedt op dese groote ysere deure aldus te klincken datter stucken af vielen, hondert pont swaer, ende scheen een vier ende vlam te wesen, ende soude bycans de heele spelonck in brant geraeckt hebben, hadde Gilias niet gau by sijn wapenen gheweest, quam in aller haest te voorschijn met een harnasch aen, een palm ⁵ dick, met een stormhoet ⁶ diesgelijcken, welck blinckede als een spiegel, met een nieu swaert, acht cubitien langh. Daer op volght de tweede batalie ⁷ met een sulck gedreun, al hadden twee armaden teghen malcander slach gehouden, soo kostet ⁸ niet schrickelicker af geloopen hebben, want alle de wilde beesten daer omtrent zijnde, verliepen. ⁹ Dit gevecht duyrden over ¹⁰ drie uyren, ende als des reusens swaert tusschen Sie-vreedts hamer ende hoorens

1. keien

2. specie van een seecker kruyt: kruidenmengsel

3. bewissen: begroeiden

4. geweer: wapen

5. palm: handpalm

6. stormhoet: helm

7. batalie: strijd

8. kostet: kon het

9. verliepen: vluchtten

10. over: langer dan

afschampste, gaf een sulcken helderen clanck als hadde men mette grootste klock yewers in een landt gekloncken, ende een sulcken blixem dat de tipjes vande boomen daer omtrent staende afbranden. Ende Sie-vreedts slagen en ginghen oock niet mis, want als hy des reusens wapen ¹ raeckte, vloghen de stucken, als wierdense uyt een canon gheschooten, ende docht Sie-vreedt, dat hy by het rechte senbeelt ghekomen was, daer wat hamerslagh koste afvallen.

In dit gevecht meende Giliias een loos en ² slagh op Sie-vreedt te doen, maer misluckte, want Giliias wist niet dat den hamer waer mede Sie-vreedt tegens Giliias vochte, van een kay was, sloech sijn swaert midden van malcander. Daer door kreegh Sie-vreedt een sulcke kans dat hy Giliias beyde beenen onstucken sloegh, ende viel Giliias niet anders ter aerden als voortijden ghefallen is den grooten wonderlijcken Colossus, ³ daer af heel Asien beefde ende hem schuddede.

Als nu desen grooten reus aldus op der aerden lagh, dwong hem Sie-vreedt dat hy seggen soude hoe hy verder kost komen tot dese gevanghene dochter. “Indien ghy’t seght, sal ick u het overige leven schencken.”

“Gaet,” seyde Giliias, “in mijn slaepplaets. Daer sult ghy hangen sien aen een kettinge eenen grooten sleutel. Ende dien hebbende, comt weer, ick sal u verder seggen.”

Sie-vreedt dede aldus ende bevont oock alsoo, ⁴ maer int wederkeeren tot Giliias quam Mesines by Sie-vreedt gegaen, seggende dat hy den reus voorts soude met een ⁵ doot slaen. “Ick sal u wel toonen waer dese dochter te vinden is, terwijl ghy den sleutel hebt,” seyde Mesines.

Sie-vreet volghde Mesines’ raet ende ging tot Giliias als woude hy verder hooren ende leeren, ende boven Giliias’ hoofd komende, sloegh Sie-vreedt hem de harsenen in.

“Comt nu,” seyde Mesines tot Sie-vreedt, “ghy grooten heldt, [ghy die] ⁶ door uwe cracht onsen schrick ende grouwel verwonnen hebt, comt ick

1. wapen: wapenrusting

2. loos en: listige

3. de Colussus van Rodos

4. bevont oock alsoo: trof het ook zo aan

5. voorts ... met een: onmiddellijk

6. Druk: die ghy

sal u totte plaets voeren waer dese dochter aen kettingen gesloten leyt. Maer als ghy de sloten sult opgesloten ¹ hebben, wacht u oock ² voor een schricklijcken draeck die voor aen den steen ³ leyt, dat ghy niet verrast wordt. Daerom recht u hamer wel tot een voorsienigen slagh!” ⁴

Ende siet, als Sie-[A4r]vreedt ter deur woude ingaen, gaepte ⁵ den draeck naer Sie-vreedt, ende Sie-vreedt sloegh hem beyde kieser ⁶ onstucken ende daer na het hooft.

De dochter dit siende, verschrickete seer, niet wetende wat dit bedieden mocht, want Sie-vreedt sagger wat drollich ⁷ uyt, terwijl hy de hoorens hadde. Sie-vreedt om hooch d'ooghen keerende, siet hy dit wonder der natuyren op eenen seer hoogen steen gesloten leggen, ⁸ en[de] ⁹ roeptse met dese beminde woorden aen: “Ghy schoonste int rijck uwes vaders, weest getroost mijn uytverkooren, ick sal u swaer suchten nu veranderen in blijtschap, u bittere ende droevige tranen in een soet gelagh, u gebundene teere handekens ontbinden uytte ysere kettingen. Siet mijn trouwen dienaer Mesines, die altoos in d'opperste noot by my geweest is, is mijn getuygh dat den wreeden reus Gilijs van mijne starcke handen ter aerden gheslagen is. Ghy bent mijn uytverkoren bruyt, welck u vader mijn versproken heeft inde vergaderinghe van alle de wijsen sijns rijcx. Om uwent wille heb ick dese groote moeyten over my genomen. Ende hadden my de Goden niet een sulcke sterckte verleent, hoe soudet ghy van dese wreede gevanckenis ontslagen zijn geworden?”

“O wonderwerck van de goden, die ghy in een kleyn persoon een dus groote macht hebt verberghen willen! Ghy onoverwinnelicke heldt, hoe hebt ghy kunnen den reus Gilijs verwinnen? Is daerom dit schrickelijck donderen ende dreunen geweest? Hoe weynich mocht ick dencken dat daer een mensch ende trouwens mijn verlosser om mijnent wille uyt

-
1. opgesloten: geopend
 2. wacht u oock: pas ook op
 3. steen: gevangenis
 4. Houdt uw hamer gereed om direct toe te slaan.
 5. gaepte: opende zijn bek
 6. kieser: slagstanden
 7. drollich: gek
 8. aan een zeer hoge rots vastgeketend
 9. Druk: en

mijnes vaders rijk dus verre gekomen was. Inder eeuwichheit sal mijn vrientschap ende liefde teghens u, starcken helt, schijnen ende lichten! Comt, laet ons niet lang beyden, want het is na ¹ dat den geest comen zal!”

Diesgelijcken seyde oock Mesines, welck naer beneden afclimde om de swacke jonckvrouw van Sie-vreets handen t’ontfangen, gingen tsamen naer Mesines’ huysinge, waer dese tangere ² dochter met d’alderwelrieckenste speceryen van Mesines toeghemaect ³ verquickt wierde, ende met een seer schoon kleet van bissi ⁴ ghemaect, aengedaen.

Ende naer drie daghen tijdts ging Mesines met hun luyden, ende onderwegen by een beeckjen comende, zeyde Mesines tot Sie-vreedt: “Wasschet u schouders met dit water.” Ende so haest het water de hoorens raeckte, versmoltense als sneeuw. Van daer wierdense van Mesines ghebracht aen de uysterste contreyen van dit groot geberghte Seltim aen een groote see. Daer toonde Mesines hun een schip uyt puyrriot ⁵ gevlochten, dat door geen tempeesten ⁶ die den geest uyt boosheyt ende gramschap verweckte, kost vernielt werden. Daer ging Mesines met haer in sitten tot half wech. Ende int scheyden seyde Sie-vreedt tot Mesines: “Terwile ghy geen schenckage oyt van mijn hebt will[e]n ⁷ ontfangen noch ghenieten voor u trouwe diensten die ghy aen my betoont hebt, soo beloof ick u dat doort heele rijk Helyce u naem zal onsterflijck gemaect werden. Ende soo dickwils als dese verlossinge door sacrificie ⁸ aen de goden zullen houden, zal uwer oock altoos ghedacht ⁹ werden.”

Soo haest nu dese jonckvrouw de contreyen haeres vaders rijk [A4v] weer begost te sien, seyde sy: “Weest gegroet, ghy oevers van mijnes

1. na: bijna zo laat

2. tangere: tengere

3. toeghemaect: bereid

4. bissi: heel fijn linnen

5. puyrriot: pitriet (rotan) [?]

6. tempeesten: noodweer

7. Druk: willtn

8. sacrificie: offers

9. ghedacht: herdacht

vaders rijck! Hoe langh ende dickwils heb ick naer u gehaeket. ¹ Watte bittere tranen heb ick gestortet uyt mishoopinghe ² dat ick u mijn dagen niet mocht weer te sien krijgen, het welck oock buyten twijfel gheschiet soude sijn ten waer dat Sie-vreedt, mijn waerdighen bruydegom, my verlost hadde.”

Ende soo haest sy aen lant quamen met dit wonder scheepken wierde over al een groot geroep ende faem ³ doort heele lant dat des konings dochter was weer gevonden. Ende soo haest als dese faem te hof gehooret wierde, moesten alle rijcx edelen binnen drie dagen aent hof in haer beste kledingen verschijnen. Ende waer dese beyden haren wegh doort rijc namen, daer quamen hun te gemoet alle de ridders om hunlieden te dienen ende te gheleyden naer haeres vaders wooninghe. Ende als sy op een uyr of twee daer naeby gekomen waren, quam haer vader ende moeder mitsgaders ⁴ haer 24 broeders int getal, wien volghden vier duysent edele. Ende naer vaderlijcke groetenisse ende omhalsinge ⁵ wierde Eulalis in een gulden wagen geset, daer voor gingen vier leeuwen, ende mettet alder kostlijckste purpur aengeleght, ende Sie-vreedt in een silveren wagen met een seer kostelijcke kettinge ende purperen mantel aengeleght. ⁶ Ende aldus op het casteel hares vaders gebrocht, daer een onuytspreecklijck ende kostlijck banquet voor alle d’edelen des rijcx tot een verblijdinghe was toebereyt. Ende wierde Eulalis ter rechter hares vaders ende Sie-vreedt ter slincker hant geset, daer na Eulalis’ broeders.

Des anderen daeghs dede ooc den koninck een seer kostelijcke sacrificie den goden toebereyden, ende wierde des konings dochters kleederen, welck haer Mesines tot een vereeringhe gegeven hadde, van de wijsen tot eeuwiger memorie aen de godin Dianæ gheheylight, ende Sie-vreedts kleedingen ende wapen aen Vulcanus, ende het wonderlijck scheepken aen Mercurius, ende schreven desen feestdach de wijsen boven alle andere feestdagen in haer boeck van sacrificie.

1. gehaeket: verlangd

2. mishoopinghe: wanhoop

3. faem: gerucht

4. mitsgaders: samen met

5. omhalsinge: omhelzingen

6. aengeleght: om de schouders

Ende wierde eyndelijck ¹ van de vierentwintich broeders door
oprockenen ² van andere hovelingen die niet sien kosten dat een
smeedtsknecht tot sulcken staet verheft wierde, Sie-vreedt met vergif
ghedoodet, ende starf niet lang daer nae Eulalis door hartseer.

1. Ende wierde eyndelijck: Maar later werd

2. oprockenen: ophitsing

Uitleiding

In de vakliteratuur wordt deze *Historie vanden reus Gilius* serieus genomen als een van oorsprong laat-middeleeuwse Nederlandse vertaling / bewerking van het Duitse heldenepos *Lied vom hürnen Seyfrid*.¹ In *Neder-L* column 100,² verschenen op 26 juni 2015 heb ik beweerd dat het hier om een pastiche gaat en niet om een zeventiende-eeuwse redactie van een origineel uit de tweede helft van de zestiende eeuw, zoals Boekenoogen en anderen aannemen. De *Historie vanden reus Gilius* vertoont enige overeenkomst met een druk van *Das Lied vom hürnen Seyfrid*, die circa 1530 gedateerd wordt.³ Maar de navertelling wijkt zo sterk af van het origineel, staat zo bol van de komische overdrijving en is bovendien gestoffeerd met Romeinse goden, vreemde woorden, voor middeleeuwse epische teksten ongebruikelijke lengtematen en gewichten alsmede eigennamen die niet van Middelnederlandse herkomst zijn, dat het hier onmogelijk om een authentieke laat-Middelnederlandse tekst kan gaan. De *Historie vanden reus Gilius* is mijns inziens een pastiche, een literaire grap, verzonnen door een erudiete zeventiende eeuwse classicus, die er om wat voor reden dan ook behagen in schiep om als anonymus een pseudo-volksboek op de markt te brengen met daarin middeleeuwse stof, ontleend aan de uit Duitsland afkomstige Siegfried sage(n). Om deze mystificatie kracht bij te zetten werd de naam van de drukker alsook de plaats van uitgave verzwegen. Hoeveel boekjes er gedrukt werden is onbekend, maar er bleven twee exemplaren bewaard: Den Haag KB 190 D 21 en Leiden THYSIA 1935. Op het Haagse exemplaar staat [in het

1. G.J. Boekenoogen (ed.), *Historie vanden reus Gilius*. Leiden 1903; H.W.J. Kroes, *Untersuchungen über das Lied vom Hürnen Seyfrid, mit Berücksichtigung der verwandten Überlieferungen*. Gouda 1924; C. Kruyskamp, *Nederlandsche volksboeken*. Leiden 1942, p. 15; Luc Debaene, *De Nederlandse volksboeken. Ontstaan en geschiedenis van de Nederlandse prozaromans, gedrukt tussen 1475 en 1540*. Antwerpen 1951, p. 219-220; H.W.J. Kroes, 'Het Nederlandse volksboek van de reus Gilius', in *TNTL* 69/70 (1952), p. 241-256.

2. <http://nederl.blogspot.nl/2015/06/column-100-voer-voor-boekhistorici-3-de.html>

3. Een on-line editie vindt men op de website van de *Bibliotheca augustana*:

<http://www.hs-augsburg.de/~Harsch/germanica/Chronologie/16Jh/Seyfried/seylid0.html>

handschrift van Boekenoogen?]: “Zeer zeldzaam volksboekje, waarin nog de historie van Siegfried (uit de Nibelungen) hoewel zeer verbasterd, bewaard is.”

De grappenmaker is volledig geslaagd in zijn opzet. Maar nu wij dankzij UvA collega Boekwetenschap Paul Dijstelberge weten dat de drukker vrijwel zeker Aert Meurs was, werkzaam te Den Haag tussen 1609 en 1642, kan er gerichter gezocht worden. Wie weet komen wij er ooit nog eens achter ...

W.K.

Colofon

Kritische editie van de
Historie vanden reus Gilijs
exemplaar KB Den Haag 190 D 21
bezorgd door

Willem Kuiper

Leerstoelgroep Historische Nederlandse Letterkunde UvA

Amsterdam
2015

Bibliotheek van Middelnederlandse Letterkunde (BML)
<http://cf.hum.uva.nl/dsp/scriptamanent/bml/bmlindex.htm>

